

ČITAVNA lista: U preplatu
za čitavu god. K 36.—,
za polugodište K 18.—,
u mjesečno K 9.—, mje-
sečno K 3.60, u malo-
prodaji 12 k. pojedini broj.
OGLASI primaju se u
opravi lista trg Cuztoza 1.

HRVATSKI LIST

HRVATSKI LIST izlazi
u nakladnoj tiskari JOSE
KRMPOTIĆ u Puli, trg
Cuztoza 1. Uredništvo:
Sibanska ulica br. 24. —
Odgovorni urednik JOSIP
HAIN u Puli. — Ruko-
pisi se ne vraćaju. ::

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Godina III.

U Puli, srijeda 10. listopada 1917.

Broj 810.

Iz njemačkog sabora.

U njemačkom je državnom saboru prijetila uslijed prividno neznatne upadice kriza vlade, te je došlo do burnih prizora i prosvjeda, a sve samo radi nove stranke, takozvane „Vaterlandsparte“. U susjednom se rajhu naime stvorila nova stranka, koja si je zadala ime „domoljubne stranke“; njoj su pristupili u glavnom konzervativni političari. Jedan od vođa tog političkog pokreta je bivši zapovjednik njemačke mornarice, veliki admiral Tirpitz, a njemu stoje uz bok pruski junkeri. Ova je nova stranka aneksionistička, teži za osvajačkim ratom, traži za sebe zaposjednuta ruska područja i Belgiju i francusko područje Longwy-Briley, koje ima veliku važnost poradi ugljenika i rudokopa. Ova je stranka prilično jaka, te broji u Njemačkoj mnogo sumišljenika. Sad sazivlje ova stranka po čitavoj Njemačkoj sastanke, u kojima obrazlaže svoj program i snubi pristaje. Kako stanovite zauzimlje ova stranka napram mirovnom pokretu, proizlaz najbolje iz pisaoča njezinih novina, koje su bile nemilo iznenadjene nedavnim trijezvim izjavama ministra vanjskih posla grofa Czernina. Već iz ove se primjetbe može shvatiti, kako zadnji događaji u njemačkom rajhsstagu nijesu samo od značenja za Njemačku, već za čitavi savez središnjih vlasti; pošto ne bi iz austrijskog gledišta nipošto bilo dopisno, da se njemački zvanični krugovi stave na stranu osvajačke stranke, kad austrijska vlada pristaje na mir na temelju uzajamnog sporazumjenja.

Socijalni demokrati i centrum, najjače stranke u njemačkom saboru imale su regbi dokaza u rukama, da su zvanični krugovi, napose i sama njemačka vlada podupirali otvoreno nastojanja novog saveza. Organi su ovih stranaka već duže vremena donosili primjere, kako su oblasti pritežirale ovaj politički pokret. Tako je došlo do znamenite socijalno-demokratske interpelacije u njemačkom državnom saboru, o kojoj smo izvještali naše čitatelje pred nekoliko dana. U interpelaciji su tražili njemački socijalni demokrati, neka se zabrani u vojsci svaka politička agitacija i neka se uskrati činovnicima mogućnost, da podupiru političke pokrete. Socijalni i centrumski interpelaciju poduprli članovi centruma — u glavnom katoličke stranke — napose i sami nacionalni liberali, ma da su oni prijanjali na novu „domoljubnu“ stranku, i njihov je govornik također izrazio mišljenje, da činovnik ne smije da pogoduje nikakvoj struji, već da vrši jedino svoju zvaničnu dužnost.

Prigodom ove interpelacije došlo je u saboru do ožuje. Na nju su odgovorili ministar rata Stein i državni tajnik Helfferich. Prvi je izjavio, da se u vojsci uopće nije nikada tjerala politička agitacija, već da se je vojnicima tu-mačilo samo značenje ovog rata za Njemačku i raskrinkavao neprijateljske laži, dok je drugi izjavio, da državni kancelar nema vremena, da se bavi ovakovim tričama, da bi odgovarao na svaku interpelaciju i da parlament mora da imađe povjerenja u vladu. Pošto su se čuli nekovi povici, da sabor toga povjerenja nema, zapustio je Helfferich ogorčen i uzbudjen svoje govorničko mjesto a napose i dvoranu. Za tim se je nastavila rasprava o interpelaciji, a posljedica je svega toga bila, da većina rajhsstaga nije pokazala više sklonosti, da odobri naknadni proračun, predložen od vlade, već nešto ga vratiti glavnom odsjeku. Time bi prisiljen državni kancelar, da dodje sam u glavni odsjek, što je učinio u sjednici od 8. t. mj. i da izreče i osobno svoje mišljenje o zamašaju interpelacije. Dr. je Michaelis onom opreznosti, koja ga odlikuje u svim njegovim izjavama, rekao, da činovnik mora u svom zvaničnom djelokrugu da vrši stvarno i bez predrasuda svoju zadaću, dok imađe kao privatnik slobodu političkog mišljenja. Opetovao je više ili manje riječi državnog tajnika Helffericha, ali je kao i on izbjegavao suštini interpelacije, koja je zahtijevala nedvouman odgovor na okrivljenja državnih oblasti radi pogodoivanja nekoj osvajačkoj njemačkoj stranci na štetu drugih. Izjava državnog kancelara nije zadovoljila stranaka, koje su podupirale socijalno-demokratsku interpelaciju i tako je došlo do zaključka stranaka većine, centruma, naprednjaka,

socijalnih demokrata i liberalaca, u kojemu se zahtjeva od državnog kancelara jasna i određena izjava, kojom se zabranjuje svaka agitacija, a napose i svenjemačka agitacija u vojsci i širenje političkih struja putem državnog činovništva i državnih oblasti. Zastupnička je kuća međutim prihvatila predlog zastupnika Payera, neka se treće čitanje naknadnog kredita za mjesto podkancelara odgodi i neka ga se vrati glavnom odsjeku prije no što dodje do trećeg čitanja u plenumu. Ovaj zaključak imađe svrhu, da učini pritisak na vladu zavlacenjem odobrenja od nje zatraženih naknadnih kredita, te je aluzija, da se ovaj kredit ne će prije prihvatiti, dok ne će uslijediti zatražen odgovor na interpelaciju o svenjemačkoj agitaciji u vojsci. Danas, 9. t. mj., nastavit će se rasprava o socijalno-demokratskoj interpelaciji. Kakovo značenje imađe ova interpelacija socijalnih demokrata za savez središnjih vlasti iz riječi, koje je u svom govoru upotrebio zastupnik Landsberger: „Naša ljubav do domovine ide tako daleko, da ne ćemo osvajati! Kurnandiju i Longwy-Briley uz opasnost, da pogubimo Njemačku“. Ako to kaže jedan njemački zastupnik u ime njemačke stranke, vrijede ove riječi, nešto malo prilagodjene odnošajima između saveznika, i za druge države središnjih vlasti, pošto je sam „Vorwärts“ jedamput veoma zgodno primijetio, da Austrija nije voljna da žrtvuje ni jednog momka za eventualne njemačke osvajačke namjere.

Gledaj današnje brzojave.

NJEMAČKI DRŽAVNI SABOR.

Rasprava o interpelaciji socijalnih demokrata. — Naknadni krediti prihvađeni. — Govor njemačkog kancelara o uvjetima mira za Njemačku. — Revolucionarna agitacija na njemačkim ratnim brodovima. — Pretjerano glasnina. — Neodvisni socijalni demokrati okrivljeni huškanja na bunu.

Berlin, 8. (D. u.) Glavni odsjek državnog sabora. Ratni je ministar von Stein izjavio, da mu nije ni na kraj pameti, da uvadja u vojsku politiku. Tamo, gdje neće biti strogo izvršene naredbe, bit će poduzete stroge protumjere, da se onemogoči svaki pokušaj propagande u prilog kojegod si stranke. — Državni je tajnik Helfferich konstatirao da je u plenarnoj sjednici od 6. listopada bilo izvršeno svoje izvode, kad je zapustilo govorničko mjesto i da je prema tome shvaćanje, kao da bi bio iznenada prekinuo svoj govor, samo nesporazumak. — Poslije različitih izvoda nekotih govornika uzima državni kancelar dr. Michaelis riječ te kaže, da su središnji državni uredi zatražili od podređenih ureda izvješća o eventualnom utjecaju državnih oblasti na podčinjene u prilog „domoljubne“ stranke. Do sad predleželi materijal, ograničuju se na 5 slučajeva manje važnosti. Samo po sebi se razumije, da će se u tim slučajevima pokrenuti sve, što je nužno. Ne može se poricati, da je vojno vodstvo u svojim vodećima pravilima kušalo, da ostvari na stvaran način velikopotezni načrt o prosvjećivanju. Razumije se po sebi, da vrhovno vojno vodstvo nastoji, da spriječi svaku političku razmircu u armadi. — Neki socijalno-demokratski govornik traži obećanje državnog kancelara, da će spriječiti svaku političku agitaciju u vojsci i da neće činiti poteškoća skupštinama u prilog rezolucije državnog sabora za mir na osnovi sporazumjenja. — Državni je kancelar na to izjavio, da se u vojsci neće trpjeti ma nikakova politička agitacija, ni ona prosvjećivanja. Što se tiče prosvjećivanja vojske u domoljubnom smislu, koje bi se morali sada odreći, ne može državni kancelar da daje određenog odgovora. Predlog neodvisnih socijalnih demokrata biva zatim odbivan a naknadni se državni proračun prihvaća sa svim glasovima osim onih socijalnih demokrata i neodvisnih socijalnih demokrata. Njemačka frakcija, koja je u drugom čitanju glasovala proti naknadnom proračunu, glasovala je u trećem čitanju za nj.

(Sa ovim se dogodjajima u državnom saboru bavi naš uvodni članak. Iz predležee brzojave proizlazi, da su se ministar rata Stein i Helfferich ispričali pred državnim saborom i da se također državni kancelar, za kojega je tvrdio Helfferich, da nema vremena, da se bavi tričarijama, morao osobno zauzeti za naknadni proračun i dati u odsjeku pomirljive izjave u

smislu socijalno-demokratske interpelacije, prije nego je naknadni proračun bio prihvaćen. Time je svršila ova zanimiva upadica u njemačkom državnom saboru. Ured.)

Berlin, 9. (D. u.) Državni je sabor nastavio danas raspravu o socijalno-demokratskoj interpelaciji, tičući se svenjemačke agitacije u vojsci. Državni se kancelar dr. Michaelis svraća na jučerašnje rasprave te kaže: U suštini se vrši prosvjećivanje vojnika po nacrtu najvišeg vojnog vodstva u smislu objašnjenja razloga rata i gospodarskog razvoja Njemačke. Državni kancelar govori za tim o mirovnoj odluci njemačkog državnog sabora od 19. srpnja te izvodi: Mi moramo da razvijemo ratne ciljeve, koji su sadržani u toj rezoluciji u smislu njihovih jačkih strana. Moramo si objasniti, što time želimo postići. Ja sam istoga dana u sporazumu sa državnim saborom opisao ove ciljeve u tom smislu, te sam kazao: Mi moramo da dalje ustrajemo, dok smo postigli to, da Njemačka država obdrži na kontinentu i preko njega, „a moru, svoju važnost. Osim toga moramo težiti za tim, da se oružani savez naših neprijatelja ne izobliči u gospodarski, nuna protivnički savez. U tom smislu hoćemo da postignemo mir, koji će seljaku zajamčiti korist od zemlje, radniku plaću i zaslužbu, industriji tržište, na kojem će prodavati svoje proizvode i omogućiti socijalno blagostanje te dati našim brodovima mogućnost, da se ustave na slobodnom moru, da krcaju ugljen na čitavom svijetu. U tom okviru možemo da postignemo mir najšireg gospodarskog i kulturnog razvitka, dakle istinski mir. Ali dok naši neprijatelji drmaju o crno-bijelo-crvene pogranične stupove, dok traže, da im nešto odstupimo od njemačke zemlje, dok pogadjaju misli, kakobi za-bill zagozdu između njemačkog cara i njemačkog naroda, nećemo im pružiti mirovne ruke; dotle moraju topovi, da vrše svoj posao i podmornice; i mir će ipak doći!

Državni tajnik državnog mornaričkog ureda von Capelle izvodi: „Ruska je revolucija zavrtila također glavnu nekotih ljudi na brodovima naše mornarice te izazvala kod njih revolucionarne ideje, da time oslabe, upotrebivši silu, naše brodovlje i na taj način postignut mir. (Povici: pfuj! na desnoj strani.) Po aktima se može ustanoviti, da je glavni agitator ovdje u državnom saboru u sobi frakcije obrazložio svoj naert neodvisnim socijalno-demokratskim zastupnicima Dittmanu, Hasse i Vogler te da je postigao njihovo odobrenje. (Povici: pfuj! na desno dok ljevica sveudilj viče: naručena prevara itd.) Državni tajnik von Capelle nastavlja: Zastupnici su ga upozorili na opasnost takovih poslova, te ga opomenuli neka bude veoma oprezan; na drugoj strani su mu obećali svaku pomoć, prepuštajući mu agitacijski materijal, da pobuni brodovlje. Nasuprot tom položaju bila je moja prva dužnost, da spriječim po mogućnosti širenje agitacijskog materijala po brodovima. Radi toga sam zamolio sva zapovjedništva i sve oblasti, neka svim srestvima onemoguće širenje tog materijala. Konačno izjavlja von Capelle, da su glasnina o tome prekomjerno pretjerana i da bojna sila brodovlja nije bila ugrožena ni za trenutak.

Izvodi tajnika pomorskog ureda izazvali su u čitavoj kući veliku uzbudjenost. Zastupnik David (socijalni demokrat) sumnja o istinitosti teške optužbe državnog tajnika. — Zastupnik Haase (neodvisni socijalni demokrat) izjavlja, da se je dotični mornar, o kojemu je govorio državni kancelar, jedanput razgovarao s njim te zahtijeva neka državni tajnik predloži dokaze. Mnogoputa su se meni priužili mornari te mi prikazali razpoloženje u mornarici. Ove sam mornare primio ili u hodniku ili u sobi stranke. Dotični se je mornar gorško tužio te govorio o velikom nezadovoljstvu i ogorčenju među mornarima, koji su sada u velikom broju predplaćeni na novine neodvisnih socijalista. Ja sam kazao, da je to doduše dozvoljeno, ali

sam ga ipak upozorio, neka bude oprezan. Mornar je činio utisak svježeg i inteligentnog čovjeka, te me je duboko kosnulo, kad sam čuo, da je radi toga svog uvjerenja bio odsuđen na smrt i smaknut. Da je ruska revolucija učinila na sve, koji teže za slobodom, dubok utisak, može se pojmiti. Zastupnik je Vogter izjavio, da je opetovano govorio sa dotičnim mornarom o prilikama u mornarici i osobito na njegovom brodu. To je pravo dotičnog mornara i zastupnika, da pače je dužnost, da se čuje takove glasove i da pomogne nesretnim ljudima, da dodju do svojih prava. Govornik pozivlje državnog tajnika, neka pokaže svoj dokazni materijal i neka predloži a ma samo jedan spis, iz kojega bi proizlazilo, da se je huškalo na bunu. Zastupnik Dittmann potvrđuje izvode prijašnjih govornika.

Novo koaliciono ministarstvo u Rusiji.

Petrograd, 8. (D. u.) Agentura javlja: Ministarstvo, koje je Kerenski sastavio iza sporazuma sa gradjanskim strankama, je sastavljeno kako slijedi: Socijalistički su mu članovi: Kerenski, ministar-predsjednik i vrhovni zapovjednik vojske; Nikitin, unutarnji poslovi, pošta i brzojavi; Milljantovič, pravosudje; Prokopović, prehrana; Aksentijev, poljodjelstvo i Chvostov, javne radnje. Nesocijalistički su ministri slijedeći: Tereščenko, vanjski poslovi; Konovalov, obrt i trgovina; Vernecki, financije, Salatkin, javna prosvjeta; Kartušev, bogoštovje; Klškin, socijalna pripomoć; Smirnov, državni kontrolor; Treťinkov, predsjednik gospodarskog vijeća kod privremene vlade; Liberevski, promet; general Vrhovski, rat i admiral Verderevski, mornarica.

Bazel, 8. „Daily Mail“ javlja iz Petrograda: Demokratski je kongres skinuo sa dnevnog reda sve vladine predloge, koji se tiču novog poduzeća ruske ofenzive.

Papina mirovna nota.

Lugano, 8. „Corriere della Sera“ javlja iz Londona: Engleska je vlada primila od Vatikana odgovore Njemačke i Austro-Ugarske na papinu mirovnu notu. Odgovori nijesu popraćeni nikakvim novim vatikanskim spisom. Vatikan se ograničuje na to, da preda odgovore običajnim diplomatskim putem.

Afera Bolo-paše.

Pariz, 6. Havas javlja: Poručuje se lista „Matin“ iz New-Yorka: List „Sun“ priopćuje službenu notu, koja imade da proizlazi iz pravosudnog ministarstva. Ministarstvo da je u posjedu neoborivih dokaza glede dvoičnosti Bolo-a kroz vrijeme njegova boravka u Americi u veštaji 1915. Bolo je bio tad pravi blagujnik Njemačke i agent njemačke vlade. — „Matin“ veli, da je vještak Boyon, kojemu je bilo naloženo, da točno ustanovi uporabu od 10 milijuna, koje je Bolo-paša primio od njemačke banke, ustanovio, da je pet i pol milijuna franaka bilo predano Humbertu, jedan milijun nekoj ratnoj radionici u pariškom okružju, a ostatak američkom brođarskom društvu u Barceloni. Ovo se potomje društvo bavi prijevozom kovina iz Španjolske u Englesku.

London, 5. (Havas.) Prema brzojavu: su lista „Times“ iz New-Yorka bili odnošaji Bolo-paše prema Jonesu Transcheru uzrokom razvratku afere, pošto je francuska vlada upozorila na ove dogovore.

IZ UDRUŽENIH DRŽAVA.

Montevideo, 8. (D. u.) „Agence Havas“ javlja: U poruci se na senat izjavlja, da republika Urugvaj nije bila doduše neposredno po Njemačkoj uvrijedjena, no da je od potrebe staviti se sa braniteljima prava, demokracije i malenih naroda u sporazumak.

IZ SRBIJE.

Lugano, 4. „Perseveranza“ javlja, da je srpski poslanik Ristić u Rimu bio nadomješten po dosadanjem srpskom poslaniku u Petrogradu, Spaljkoviću. Ovo imenovanje dokazuje, kakvu važnost pripisuje srpska vlada mjestu poslanika u Rimu.

Krf, 25. rujna (Zakasnilo.) Izvještaj srpskog novinarskog stana: Povjerenstvo američkog Crvenog križa, koje je došlo na Krf, primio je ministar-predsjednik Pašić. Ovom je zgodom izrekao Pašić zdravicu u čast predsjedniku Wilsonu, označujući ga najvećim boriocem za prava malenih naroda, koji je uzео na sebe, da provodi rat do konačne pobjede, koji će nam pružiti najbolje jamstvo za trajan svjetski mir, za pravu slobodu i pravednost, te osnove civilizacije i kulture. Drugu je nazdravicu nazdravio američkom na-

rodu, koji je velikodušno poduzeo rat, kako bi obočio francuski militarizam, tu najmoćniju zapjeku napretka i kulture. Pod konac je natio američkom izaslanstvu, koje tako revno nastoji, da ublaži nevolje srpskog naroda, koji tako teško pati. Američanski je poslanik Dodge odvratio nazdravicom na zdravlje srpskoga kralja, prijestolonasljednika, vlade i sveukupnog srpskog naroda, kod česa je uputio na slavnja djela Srbije, na njezine žrtve i patnje, za pravu i slobodu, dodajući, e se američanski narod osjeća ponosnim, što je povukao mač za obranu srpskog naroda.

SA RATISTA.

London, 2. „Times“ pišu: Uopće je valdalo osvjedočenje, da će Turci tijekom jeseni učiniti sve moguće, da se domognu opet Bagdada. Nedavno se je doznalo, da je general Falkenhain dobio nalog, da izvede ovu zadaću. Nedjelatnost Rusa omogućila je Turcima, da upotrebe dvije rijeke, a da ne budu ugroženi, a to cestu uz Tigris i onu uz Eufkrat. Vjerojatno je, da će napredovati na tim cestama. Kod Ramadje bio je koncentriran već znatan broj četa. Ali general je Maude preuzeo inicijativu, te je tako vjerojatno, da će kroz kroz nekoliko vremena imati na lijevom krilu mir. „Times“ izrazuje uvjerenje, da je doduše velik uspjeh taj, što je preneražen neprijatelj, ali da se prava nauka bitke kod Ramadje sastoji u tome, što je potrebno, da se zapovjednici u Mezopotamiji i u Palestini jako podupiraju, ako im se hoće zajamčiti uspjeh. Naše operacije u Mezopotamiji, nastavljaju i, nemaju odlučnog značenja, ali su ipak važne. U prošlosti smo učinili pogrešku, što smo potcijenili vojnu snagu i vrijednost turskih četa. Jedina je opasnost, koja bi mogla nastati iz pobjede kod Ramadje, sastoji u tom, e bi se mislilo, da je tako polučiti u tom području pobjedu. U istini nije međutim general Falkenhain niti započeo svojom navalom. Bilo bi presenetljivo, kad bi taj general upotrebilo za svoje napredovanje cestu na Eufkratu. Samo jedamput je u povijesti upotrebila velika jedna vojska liniju Eufkrata. Bilo je to car Julijan, i ovaj je pretrpio grozan poraz. Naravno je cesta za ofenzivu na Bagdad cesta uz Tigris. Opstanak bagdadske željeznice, za koju se kaže, da dopire sve do Nisivena, daje naslućivati, da će Tigris tvoriti glavnu liniju za navalu.

Berlin, 8. Iz ratnog izvjestiteljskog stana javljaju:

Talijansko bojište. Od Tolmina do Krasa oživjela je jučer miska i topnička vatra svih kalibara u većim masama. Na mnogim se je mjestima zaravanka Banjšćica povećala do hubnjarske vatre. U odsječku smo Sv. Gabrijele odbili vatrom navalu patrolja. Oko ponoći je došlo kod provale talijanskih četa do pješadijske borbe, koja se je svršila uzmakom četa neprijatelja. — Na južnoj su tirološkoj fronti poduzeli Talijani navalu protiv promaknutih postojankama naših položaja na Costebelli; bila je odbijena.

Istočno bojište. U Bukovini je navalilo jučer na promaknutu poljsku stražu naših četa uz jaku potporu topništva nekoliko ruskih satnija; ta je navala bila odbijena djelomice našom topovskom vatrom, djelomice borbom iz bliza, kod česa su Rusi pretrpjeli silno osjetljivih gubitaka. Oko 100 je pušaka i drugog materijala ostalo u našim rukama.

Jugoistočno bojište. Čarkanje na Vanjuši.

Zürich, 8. „Secolo“ javlja sa fronte, da je u talijanski glavni stan stiglo stalno američko vojničko izaslanstvo, i nadovezuje na to nadu, da će doskora započeti talijanska glavna navala.

Sofija, (D. u.) ATB. Glavni stožer pripoćuje: Macedonska fronta. Na više mjesta fronta smetajuća vatra, nešto živahnija na obje strane Dojranskog jezera. Izvidničke su čete bile vatrom protjerane. Kod Bristave topovska vatra istočno od Isaceje slabša puščana vara.

Rotterdam, 8. Kako list „Daily Mail“ javlja, nastalo je na fronti u Flandriji tako nepovoljno vrijeme, da se moraju prekinuti vojničke operacije. — Bojno je ozemlje uslijed trajne kiše tako močvarno, da se nikako ne mogu otpremati naknadni teški topovi. Dio je francuskih četa sa francuske bojne fronte otpremljen u južnu Francusku u zimske stanove.

RAT NA MORU.

Berlin, 9. (D. u.) Wolffov ured javlja: U zapornom bje području oko Engleske potopljeno uslijed djelatnosti naših podmornica opet 19.500 brutto-reg. tona.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

RAZNI BRZOJAVI.

Tokajo, 8. (D. u.) Reuter javlja: Listina žrtava tajfuna brzo raste. Šteta je tako velika, da se u ovaj čas može samo predbežno procijeniti. Stvarna je šteta veoma velika, po prilici iznaša preko 100 milijuna jena. Samo u prefekturi je Tokio propalo preko 500 ljudi, razoreno 3000 kuća, 150.000 poplavljeno i 200.000 ljudi bez krova. Više je sela u okolici Tokija potpuno razoreno. U Sunamuri pronadjeno je 300 lješina, 300 je stanovnika malenog nekog otoka kod Uruyasu zajedno s otokom progutalo more. Prihvaćene su daljnje pripomoćne mjere.

Berlin, 9. (D. u.) Državni je tajnik dr. von Kullman danas otputovao u Beč.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJESTAJ.

Beč, 9. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Nepromijenjeno.

Talijansko bojište.

Kod Kala na visoravni Banjšćica-Sveti Duh odbijena bje jučer u jutro talijanska navala uz teške gubitke po neprijatelja. U našoj je ruci ostalo 120 zarobljenika i 7 strojevnih pušaka. Kod Kostanjevice smo uspješnim pothvatom dopremili 180 zarobljenika.

Albanska fronta.

Istočno od Valone bio je osujećen talijanski pokušaj prijelaza preko Vojuše.

Poglavica generalnog stožera

NJEMACKI RATNI IZVJESTAJ.

Berlin, 9. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Fronta nadvojvode Rupprechta: Topovska je borba bila u Flandriji uza sve burno i kišovito vrijeme jaka između šuma Houthouster i Zandvorde. Pod večer je skurio neprijatelj svoju djelatnost na žestoke protudarce protiv pojedinih odsječcima. Iza nemirne se je noći počela na čitavoj fronti djelatnost topništva do bubnjarske vatre. S obje strane željeznice Staden-Boesinghe i sjeverno ceste Menin-Ypern provalila je engleska pješadija. Borba je još u tečaju.

Kod ostalih armada nije došlo, ne obzirajući se na paljbu, koja traje kroz čitav dan sjeverozapadno od Soissons, do bojne djelatnosti.

Istočno bojište.

Ništa važna.

Macedonsko bojište.

Živahna topnička djelatnost jugozapadno od Dojranskog jezera, u dolini Vardara, na Dobropolju i u luku Cerne.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorf.

NEPRIJATELJSKI IZVJESTAJI.

Talijanski:

8. listopada. Na čitavoj fronti ponajviše topovska djelatnost. Na visoravni Banjšćica između Podloke i sjevernog obronka doline čepovanske dopremili su naši izvidjaci oko deset zarobljenika. Na Krasu bje u okolici Lokavca nekoliko patrolja natjeranih u bijeg.

Francuski:

8. listopada, na večer: Topnički bojevi na različitim točkama fronte, osobito u Belgiji te u okolici Craonne i Hurtebise. Inače prošao je dan svuda mirno.

Istočna armija. Na čitavoj fronti slabša djelatnost topništva. U okolici su Doirana doprla dva sunka naših četa, poduprta ljetacima, sve do neprijateljskih linija, te tamo počiniše različita razaranja. U dolini Skumbija zarobile su Esadove čete nekoliko Austrijanaca.

Engleski:

8. listopada, prijepodne. Izakako je jučer neprijatelj položio na naše linije između Hollebeke i Broodseynde žestoku paljbu, razviše se pješadijski bojevi protiv našim linijama istočno od Polygonске šume. Navala bila je suzbijena našom paljbom. Nekoliko je zarobljenika ostalo u našim rukama. Zadnje smo noći poduzeli uspješno strafunsko poduzeće protiv neprijateljskim linijama istočno od Monchya.

Političke vijesti.

Naša politika. Sve jugoslavenske novine potvrđuju, da će jugoslavenski zastupnici ostati u sporazumu sa Česima u oštroj opoziciji protiv vladi te da će glasovati protiv proračuna. — Pregovaranja između Poljaka i vlade nijesu još svršena ali polag vijesti iz njemačkih krugova, izgleda, kao da će doći do sporazuma s vladom. Kako donosi „Wiener politische Rundschau“ od člana predsjedništva poljskog kola, vlada je sklona misli, da se imenuje civilni namjesnik u Galiciji i da se nekojim gradovima povrati autonomija. Ali glavno je pitanje, pitanje odštete Galiciji. Radi se dakle zapravo o čisto trgovačkom poslu te izgleda, da je rezultat pregovaranja odvisan od svote, na koju će vlada pristati. Konačno je odluka odvisna od zaključka sjednice poljskog kola, koju će se sazvati narednih dana. Regbi, da su Poljaci stavili za suradnju u vladi i nekoje uvjete vanjske politike, koji se tiču kraljevine Poljske, pošto se vode između zastupnika poljačkog kluba i ministra Czernina također pregovori.

Dalmacija.

„Grazer Tagblatt“ piše: Uslijed izjave je ministra-predsjednika dra. Wekerlea u otvorenj sjednici ugarskoga sabora, da će naime iskreno poduprijeti želju Hrvatske, kako bi joj se utjevolila Dalmacija, opet stupilo u prvi red pitanje o državopravnom položaju te zemlje. Kako je poznato, pripada Dalmacija prema decembarškom ustavu kraljevinama i zemljama, zajednicu u rajhratu, te potpada prema tomu pod bečku vladu, dok je prema ugarsko-hrvatskom nagodbenom zakonu od godine 1868. (čl. XXX ugarskog parlamenta, čl. 1. hrvatskog sabora), saslanje d'o zemalja ugarske krunice. U § 65. ovoga zakona obećaje Ugarska izričito, da „na temelju prava traži ponovno utjevoljenje Dalmacije svetoj kruni ugarskoj i da će pospješivati ujedinjenje njezino s Dalmacijom“. Ma izgleda državopravni dvojak: položaj i čudnovatim, to se ipak tako dugo, dok se ugarsko-hrvatska nagoda ne promijeni, ne smije ugarskom ministru-predsjedniku spočitavati, ako se stavlja na tlo zakona. Uza sve to su bili nekoji njemački listovi i njemački zastupnici navali na ugarskog ministra-predsjednika radi njegove izjave i kod toga naglasili, da mora Dalmacija iz vojničkih razloga, kao prijelaz prema Balkanu i kao skladno područje za ovozemne proizvode ostati u savezu austrijskih krunovana. Ako je taj nazor ispravan, to bi se moralo ipak već u ovo više od jedne stotine godina, otako je Dalmacija austrijska, bilo pokušati, da se ista dovede u užli savez s austrijskim nacijskim zemljama. No začudno, nju su počeli upravo u vrijeme kadno se je u stanovitim njemačkim krugovima počelo buditi oduševljenje za zemlju, istrjavati iz sveze s ostalim austrijskim zemljama još više, nego li prije. Uz pristajanje je njemačkih stranaka naime naredbom više ministarstva od 28. travnja 1909. (Z. Z. L. za Dalmaciju, broj VIII.) bila uvedena isključiva valjanost hrvatskog, a u ograničenoj mjeri i talijanskog jezika u gotovo svim granama državne uprave, čime bje istovremeno njemački jezik isključen iz unutrašnje i zvanjske službe. Jezikovne poteškoće u savezu sa nesigurnim pravnim odnosajima donasaju sa sobom, da je poslovni promet između Dalmacije i ostalih zemalja izvanredno otežan, o čemu bi mogli bečki trgovci i njemačko-češki industrijalci mnogo toga da pripovijedaju. Misli li se možda sad, kadno se je objest slavenskih političara uzdigla sve do jugoslavenske državopravne deklaracije, da će moći dovesti do kakove promjene? Bez sumnje, izgledi su rdjavi. Kakove li dakle imade svrhe, da zemlja, koja je nam uvijek bila strana, i koja nam je posljednjih godina bila još više otudjena, bude privezana uz nas? Vojnički se obziri daju u Dalmaciji, sve ako zemlja i nije podložna izravno bečkoj vladi, osigurati, a što se tiče tarifne visine, koja bi nam prema pisanju lista „Neue freie Presse“ imala omogućivati nesmetani promet sa balkanskim zemljama, to nam ova mač koristi, jer Dalmacija, kako to pokazuje pogled na kartu, ne graniči ni sa jednom austrijskom zemljom, te ju opkoljava djelomice bosansko, a djelomice ugarsko-hrvatsko područje. Stoga ne vidimo nikakvog razloga, da budemo protiv posebnom položaju Dalmacije, koji je na policaj Strohalov već godine 1869. tražilo društvo njemačkih nacionačaca u Gracu, kasnije u programu u Lincu i napokon u uskrtnom pismu, kod česa nam je svejedno, bude Dalmacija uz osiguranje naših vojničkih, trgovačkih i prometno-političkih interesa priključena Hrvatskoj ili Bosni. Ako su se Nijemci u Austriji, ni barem svi njemački na-

rodnjaci složili glede takovog riješenja toga pitanja, to bi ovo bez sumnje mnogo doprinjelo i tomu, da bi više manje nestalo neprijateljstva, koje goje Hrvati, s kojim mi ustalom nemamo nikakvih narodnosnih trvenja, protiv Nijemcima u Austriji upravo radi pitanja glede Dalmacije, čime bi nestalo i razloga za huškanje slovenskih vodja dra. Kreka i dra. Korošca kod Hrvata i Srba. (Priopćujemo ovaj članak zasadi bez komentara uz dodatak, da ćemo se prvom zgodom njim točnije pozabaviti, jer nm otkriva toga mnogo i mnogo. Op. ur.)

Domaće vijesti.

Hvalevrijedno. Uz dobru volju ide sve. Upravitelj mjesne općine, povjerenik dr. Pfeifer, oglašuje u zadnje vrijeme općinske oglase i u hrvatskom jeziku. U koliko to javno priznajemo, u toliko molimo gosp. upravitelja, da bi poskrbio, da ne bude hrvatski jezik izgrđen tiskarskim pogriješkanjima, kao što je n. pr. u obznani, tičući se porotnika. Neka se pozove tiskara i ispravilača na odgovornost, pa će u buduće i oni pazljivije izvršivati svoju dužnost.

Poštni ometi, kojih je promet bio za neko doba ustavljen, primaju se ponovno za krajeve, koji su označeni na vratima pošte, samo u talijanskom i njemačkom jeziku, kao da u Pull ne imade Slavena.

Gospodina ravnateljica o. kr. pošte i brzjava u Pull ovlame uljudno umoljavamo u imenu hrvatsko-slovenskog naroda, kojeg glasilo si smatramo biti, neka bi odsada dalje svrsishodno odredio, da sve objave, tičuće se koristi općinstva i pošte objavljuje u puljskim novinama istodobno sa listama na vratima pojedinih poštarstvih odjeljenja i to ne samo u njemačkom i talijanskom nego i u hrvatskom jeziku. Tridesetak se godina već molili, da se na puljskoj pošti provede jezikovna ravnopravnost, ali žalibože bez uspjeha. Dokle su bili ravnatelj puljske pošte Talijani ili Nijemci, nismo se mogli nadati jezikovnoj ravnopravnosti. Već desetak godina upravljaju puljskom poštom činovnici po rodu Slaveni, a većina činovništva na pošti jesu Slovenci i Hrvati, pa ipak nije moguće provesti, da bi nam pošta barem desetredačnu objavu pribila na znanje i u hrvatskom jeziku. Ne zahtjevamo nemoguće, nego samo ono, što bi nam se moralo dati, bez da to sami tražimo! Ako se uvaži, da e. kr. tvrdjavni komesar, odnosno kotarsko glavarstvo, zatim pod e. i kr. upravom stojeći gradski zavodi, dapače porezni ured i mjesna općina u Pull poštvaju barem na vanjštni hrvatski jezik, tada bi se moralo tome odazvati i ravnateljstvo pošte u Pull, odnosno ono u Trstu te bi morali izdati nalog, da se i nama pravo kroji. Toliko danas u nadi, da će nesto pomoći.

Žalosna povijest naših bjegunaca postala je aktualna uslijed žalosnog događaja, koji se je ovih dana desio u Wagni kod Leibnitza. Tom je prigodom, kako smo već javili, bio usmrćen jedanaestogodišnji dječak. Službeni prikaz daje sam takovu sliku, kao da su sami bjegunci bili krivi tom krvoproliću. Ma da se je taj žalosni slučaj i zaista tako zbio, kako ga prikazuje službeno saopćenje, ono nam ipak prikrija dublje razloge, koji su doveli do sličnih konfliktata. Da li bi bilo moguće, da se desi nešto takova, da se je postupalo sa našim bjeguncima odmah iz početka, kao sa nesretnim državljanima, koji ustupom nijesu ni pošto izgubili državljanstva i čovječka prava? Ma da se u tom slučaju i radi za bjegunce talijanske narodnosti, moramo da ih požalimo kao nesretne žrtve rata, kao što su bili naši još nesretniji bjegunci u Gmündu. Naravno jest, da ne kanimo tužiti jednog žandara, koji je uporabio oružje protiv masi; nije on krivac smrti tog dječaka. Ovaj je dječak samo jedan među hiljada žrtava, koje smo doprinjeli pokvarenom sistemuu bar akama, groznih, nečuvanih, protokulturnih žrtava. Ironija je sudbine htjela, da je onog istog dana, kad se je saznalo o događaju u Gmündu, bio je uapšen jedan činovnik u Wagni, koji se je odlikovao nečovječnim svojim postupkom sa bjeguncima, i to radi sumnje pronevjeranja. Takovim su ljudima bili povjereni naši bjegunci na mišest i nemilost! Ne treba dugo istraživati, tko je kriv uzrujanosti bjegunaca i bacanja kamenja na žandara. Eto vam jednog razloga, koji među poštenim ljudima puno vrijedi i koji žigoše sav sistem.

Uporaba vode iz hydranta. Primamo od uprave gradskih poduzeća slijedeću hrvatski sa-

stavljenu obavijest: Bila je ponovno opaska učinjena, da upotrebljavaju hydrante osobe, koje nemaju punomoć i ne samo da upotrebljavaju vodu nego osim toga zatvaraju hydrante tako neoprezno, da prouzročuju veliki gubitak vode. Upozorava se toga radi, da je strogo zabranjena uporaba hydranta i da će prekršitelji biti tuženi kod e. kr. suda. Samo u izvanrednim slučajevima uzeti će se u obzir n. pr. za vrtove, koji ne posjeduju nikakvog vodovoda; u tom slučaju biti će dozvoljena ova uporaba, te će u tu svrhu uprava gradskih poduzeća ul. Muzio i izdati dozvole, koje će se morati pokazati na zapovjed c. kr. redara ili namjestnika gradskih poduzeća. C. kr. komesar ratne luke“.

Camera di Commercio u Rovinju, sada u Pazinu, još uvijek neće da prizna je Hrvata u Istri. Dok ona redovito i talijanskom i njemačkom listu u Pull šalje izvješća, „Hrvatski List“ očitvidno za nju ne opstoji. Ovaj način postupka je tim čudnovatiji, što je vodstvo tog zavoda povjerenom državnom činovniku. Mislimo, da smo govorili dosta jasno.

Članovi „Matice Hrvatske“ iz Pazina i okolice umoljavaju se, da se za redovita izdanja II. ratnoga kola izvole prijaviti povjereniku prof. Ivanu Bariću. Članarina zajedno s poštom iznosi K 7.50.

Žaloso ni štitilo. „Gospodine uredniče! Dozvolite da Vam pričam priču istinitu: Na moje putovanju sa dopusta iz Dalmacije preko prijestolnice hrvatske nam domovine, Bjeleogre Zagreba, doživjeh na državnom kolodvoru slijedeću epizodu: Prispjeh vlakom, htjedoh se popitati kod blizu stojećega i u razgovoru sa nekom damom se nalazećeg konduktera, za sut odaska vlaka put Zidanog mosta. Stupih bliže i kao vojnik pozdravlj ga, umotivši hrvatski: „u koliko sati kreće vlak protiv Zidanom mostu?“ Na moj upit ne dobih odgovora, već je kondukter upitno damu po mađarski: što ja želim. Dama mene upita, a ja odgovorih te dobih uputu. Odačevši se malo postrance, smučelo mi se, što Hrvat iz Dalmacije ne može dobiti u prijestolnici Hrvatske odgovor na prvi upit u hrvatskom jeziku. Tako promaštajuć izrekoh nešto hrvatsko tako, da me je dotični kondukter čuo, te na moje žudo priskočio meni i prozborio lijepo hrvatski, pitajući me, što mi nije pravo. Ponovio sam svoju tužaljku, da je žalosno, što se u Bjeleom Zagrebu mora mađarski razumjeti, ako se želi da se dobi odgovor na pitanje. Na ovu moju opasku, dao me taj čovjek predvesti pred zapovjednika kolodvora, rekaši nešto njemački. Naravski da sam zahlijevao, neka govori hrvatski kad već znađe, da i ja razumijem što o meni kaže. K sreći za obojicu, da je dotični zapovjednik dao meni ujednu uputu, kada vlak kreće protiv Zidanom mostu, te me otpustio, a što se je dogodilo kondukteru, to mi nije poznato. To donasam na javnost, da konstatiram činjenicu, kako nas preziru stanoviti sluga svojih loših gospodara, u doba, kada se toliko zbori o samoodređivanju naroda.... Mate Mšetić iz Dalmacije, sada u Pull.“

Mladari za hrvatske škole u Pull. Prigodom otvorenja hrvatske škole u Pull, položeni su preko ove uprave slijedeći doprinosi:

Na poklik g. Bože Pleića „Braćo Hrvati! Upišite Vaše hrvatsko ime i darujte oboj za utjehu našesirotoce Istre!“ sakupilo se je K 134.—, darovaše: Božo 10 K, Ivo 10 K; Božo Pleić, Gasper Petrović, Luka Blažević, Davorin Matejčić, Ivan Šeguljić, Mate Dobrovac po 5 K; Ivan Jelović, Ante Mardesić, Pave Amanović, Bradičić, Ante Vitaljić po 4 K; Antun Dokoza, Mate Grgić, Joso Utrobičić, Marko Naranča, Franjo Babić, Marko Sinović po 3 K; Guido Bonetti Mihael Fantini, Mate Grbac, Nikola, G., Bazalus, Litvin, Ivan Muženić, Ignaz Rihar, Anton Pribaz, J. Fast, Franjo Weinor po 2 K; Josip Rakić, Rože, J. S., Antun Vitasović, Stanislav Gorski, N. N. po 1 K; kod te prilike nalazeći se ondje g. Luka Zankić sa Nj. V. D. „IV.“ darovao je u istu svrhu 20 K. — Dalje je položeno: gosp. dr. Mijo Buzolić K 10.—; gdjica. Julka Grünbaum, sakupljenu svotu kod jedne domaće igre K 4.— Ukupno K 148.—; zadnji iskaz K 6001 40; sveukupno K 6149.40. Hvala plemenitim darovateljima. Naprijed za hrvatske škole!

Prodaja ribe. U slučaju, da prisprije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 1.

Podupirajte Družbu!

sam ga ipak upozorio, neka bude oprezan. Mornar je činio utisak svježeg i inteligentnog čovjeka, te me je duboko kosnulo, kad sam čuo, da je radi toga svog uvjerenja bio odsuđen na smrt i smaknut. Da je ruska revolucija učinila na sve, koji teže za slobodom, dubok utisak, može se pojmiti. Zastupnik je Vogter izjavio, da je opetovano govorio sa dotičnim mornarom o prilikama u mornarici i osobito na njegovom brodu. To je pravo dotičnog mornara i zastupnika, da pače je dužnost, da se čuje takove glasove i da pomogne nesretnim ljudima, da dodju do svojih prava. Govornik pozivlje državnog tajnika, neka pokaže svoj dokazni materijal i neka predloži a ma samo jedan spis, iz kojega bi proizlazilo, da se je huškalo na bunu. Zastupnik Dittman potvrdjuje izvode prijašnjih govornika.

Novo koaliciono ministarstvo u Rusiji.

Petrograd, 8. (D. u.) Agentura javlja: Ministarstvo, koje je Kerenski sastavio iza sporazuma sa građanskim strankama, je sastavljeno kako slijedi: Socijalistički su mu članovi: Kerenski, ministar-predsjednik i vrhovni zapovjednik vojske; Nikitin, unutarnji poslovi, pošta i brzojavi; Milijantović, pravosudje; Prokopović, prehrana; Aksentijev, poljodjelstvo i Chvostov, javne radnje. Nesocijalistički su ministri slijedeći: Tereščenko, vanjski poslovi; Konovalov, obrt i trgovina; Vernecki, financije; Salatin, javna prosvjeta; Kartišev, bogoštovje; Kiškin, socijalna pripomoć; Smirnov, državni kontrolor; Trelinkov, predsjednik gospodarskog vijeća kod privremene vlade; Liberevski, promet; general Vrhovski, rat i admiral Verderevski, mornarica.

: Bazel, 8. „Daily Mail“ javlja iz Petrograda: Demokratski je kongres skinuo sa dnevnog reda sve vladine predloge, koji se tiču novog poduzeća ruske ofenzive.

Papina mirovna nota.

: Lugano, 8. „Corriere della Sera“ javlja iz Londona: Engleska je vlada primila od Vatikana odgovore Njemačke i Austro-Ugarske na papinu mirovnu notu. Odgovori nijesu popraćeni nikakvim novim vatikanskim spisom. Vatikan se ograničuje na to, da preda odgovore običajnim diplomatskim putem.

Afera Bolo-paše.

: Pariz, 6. Havas javlja: Poručuje se listu „Matin“ iz New-Yorka: List „Sun“ pripoćuje službeno notu, koja imade da proizlazi iz pravosudnog ministarstva. Ministarstvo da je u posjedu neoborivih dokaza glede dvoičnosti Bolo-a kroz vrijeme njegova boravka u Americi u većini 1915. Bolo je bio tad pravilni blagajnik Njemačke i agent njemačke vlade. — „Matin“ veli, da je vještak Boyon, kojemu je bilo naloženo, da točno ustanovi uporabu od 10 milijuna, koje je Bolo-paša primio od njemačke banke, ustanovio, da je pet i pol milijuna franaka bilo predano Humbertu, jedan milijun nekoj ratnoj radionici u pariškom okružju, a ostatak američanskom brodarском друштву u Barceloni. Ovo se potomje društvo bavi prijevozom kovina iz Španjolske u Englesku.

: London, 5. (Havas.) Prema brzojavu: su lista „Times“ iz New-Yorka bili odnošaji Bolo-paše prema Jonesu Transcheru uzrokom razvitku afere, pošto je francuska vlada upozorila na ove dogovore.

IZ UDRUŽENIH DRŽAVA.

: Montevideo, 8. (D. u.) „Agence Havas“ javlja: U poruci se na senat izjavlja, da republika Urugvaj nije bila doduše neposredno po Njemačkoj uvrijeđena, no da je od potrebe staviti se sa braniteljima prava, demokracije i malenih naroda u sporazumak.

IZ SRBIJE.

Lugano, 4. „Perseveranza“ javlja, da je srpski poslanik Ristić u Rimu bio nadomješten po dosadanjem srpskom poslaniku u Petrogradu, Spaljakoviću. Ovo imenovanje dokazuje, kakvu važnost pripisuje srpska vlada mjestu poslanika u Rimu.

Krf, 25. rujna. (Zakasniko.) Izvještaj srpskog novinarskog stana: Povjerenstvo američanskog Crvenog križa, koje je došlo na Krf, primio je ministar-predsjednik Pašić. Ovom je zgodom izrekao Pašić zdravicu u čast predsjedniku Wilsonu, označujući ga najvećim borioćem za prava malenih naroda, koji je uzeo na sebe, da provodi rat do konačne pobjede, koji će nam pružiti najbolje jamstvo za trajan svjetski mir, za pravu slobodu i pravdu, te osnove civilizacije i kulture. Drugu je nazdravicu nazdravio američanskom na-

rodu, koji je velikodušno poduzeo rat, kako bi oborio francuski militarizam, tu najmoćniju zapreku napretka i kulture. Pod konac je napiso američanskom izaslanstvu, koje tako revno nastoji, da ublaži nevolje srpskog naroda, koji tako teško pati. Američanski je poslanik Dodge odvratio nazdravicom na zdravlje srpskoga kralja, prijestolonasljednika, vlade i sveukupnog srpskog naroda, kod česa je uputio na slavna djela Srbije, na njezine žrtve i patnje, za pravu i slobodu, dodajući, e se američanski narod osjeća ponosnim, što je povukao mač za obranu srpskog naroda.

SA RATISTA.

London, 2. „Times“ pišu: Uopće je valdalo osvjedočenje, da će Turci tijekom jeseni učiniti sve moguće, da se domognu opet Baglada. Nedavno se je doznao, da je general Falkenhahn dobio nalog, da izvede ovu zadaću. Nedjelatnost Rusa omogućila je Turcima, da upotrebe dvije rijeke, a da ne budu ugroženi, a to cestu uz Tigris i onu uz Eufrat. Vjerojatno je, da će napredovati na tim cestama. Kod Ramadie bio je koncentriran već znatan broj četa. Ali general je Maude preuzeo inicijativu, te je tako vjerojatno, da će kroz kroz nekoliko vremena imati na lijevom krilu mir. „Times“ izrazuje uvjerenje, da je doduše velik uspjeh taj, što je preneražen neprijatelj, ali da se prava nauka bliže kod Ramadie sastoji u tome, što je potrebno, da se zapovjednici u Mezopotamiji i u Palestini jako podupiru, ako im se hoće zajamčiti uspjeh. Naše operacije u Mezopotamiji, nastavlja list, nemaju odlučnog znamenovanja, ali su ipak važne. U prošlosti smo učinili pogrešku, što smo potcijenili vojnu snagu i vrijednost turskih četa. Jedina je opasnost, koja bi mogla nastati iz pobjede kod Ramadie, sastoji u tom, e bi se mislilo, da je tako polučiti u tom području pobjedu. U istinu nije međjutim general Falkenhahn ni započeo svojom navalom. Bilo bi prenesetljivo, kad bi taj general upotrebio za svoje napredovanje cestu na Eufratu. Samo jedamput je u povijesti upotrebila velika jedna vojska liniju Eufrata. Bio je to car Julijan, i ovaj je pretrpio grozan poraz. Naravno je cesta za ofenzivu na Bagdad cesta uz Tigris. Opstanak bagdadske željeznice, za koji se kaže, da dopre sve do Nisivena, daje nastučivati, da će Tigris tvoriti glavnu liniju za navalu.

: Beč, 8. Iz ratnog izvjestiteljskog stana javljaju:

Talijansko bojište. Od Tolmina do Krasa oživjela je jučer minska i topniška vatra svih kalibara u većim masama. Na mnogim se je mjestima zaravanka Banjščica povećala do bubnjarske vatre. U odsječku smo Sv. Gabrijela odbili vatrom navalu patrolja. Oko ponoći je došlo kod provale talijanskih četa do pješadijske borbe, koja se je svršila uzmakom četa neprijatelja. — Na južnoj su tirolskoj fronti poduzeli Talijani navalu protiv promaknutim postojankama naših položaja na Costebelli; bila je odbijena.

Istočno bojište. U Bukovini je navallo jučer na promaknutu poljsku stražu naših četa uz jaku potporu topništva nekoliko ruskih satnija; ta je navala bila odbijena djelomice našom topovskom vatrom, djelomice borbom iz bliza, kod česa su Rusi pretrpjeli silno osjetljivih gubitaka. Oko 100 je pušaka i drugog materijala ostalo u našim rukama.

Jugoistočno bojište. Čarkanje na Vanjuši.

Zürich, 8. „Secolo“ javlja sa fronte, da je u talijanski glavni stan stiglo stalno američansko vojničko izaslanstvo, i nadovezuje na to nadu, da će doskora započeti talijanska glavna navala.

: Sofija, (D. u.) ATB. Glavni stožer pripoćuje: Macedonska fronta. Na više mjesta fronta smetajuća vatra, nešto živahnija na obje strane Dojranskog jezera. Izvidničke su čete bile strane protjerane. Kod Bristave topovska vatra. Istočno od Isaceje slabašna puščana vara.

: Rotterdam, 8. Kako list „Daily Mail“ javlja, nastalo je na fronti u Flandriji tako nepovoljno vrijeme, da se moraju prekinuti vojničke operacije. — Bojno je ozemlje uslijed trajne kiše tako močvarno, da se nikako ne mogu otpremati naknadni teški topovi. Dio je francuskih četa sa francuske bojne fronte otpremljen u južnu Francusku u zimske stanove.

RAT NA MORU.

: Berlin, 9. (D. u.) Wolffov ured javlja: U zapornom bje području oko Engleske potopljeno uslijed djelatnosti naših podmornica opet 19.500 brutto-reg. tona.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

RAZNI BRZOJAVI.

: Tokio, 8. (D. u.) Reuter javlja: Listina žrtava tajfuna brzo raste. Šteta je tako velika, da se u ovaj čas može samo predbježno procijeniti. Stvarna je šteta veoma velika, po prilici iznaša preko 100 milijuna jena. Samo u prefekturi je Tokio propalo preko 500 ljudi, razoreno 3000 kuća, 150.000 poplavljeno i 200.000 ljudi bez krova. Više je seća u okolici Tokija potpuno razoreno. U Sunamuri pronadjeno je 300 lješina, 300 je stanovnika malenog nekog otoka kod Uruyasu zajedno s otokom progutalo more. Prihvaćene su daljnje pripomoćne mjere.

Berlin, 9. (D. u.) Državni je tajnik dr. von Kullman danas otputovao u Beč.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJESTAJ.

: Beč, 9. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Nepromijenjeno.

Talijansko bojište.

Kod Kala na visoravni Banjščica-Sveti Duh odbijena bje jučer u jutro talijanska navala uz teške gubitke po neprijatelja. U našoj je ruci ostalo 120 zarobljenika i 7 strojevnih pušaka. Kod Kostanjevice smo uspješnim pothvatom dopremili 180 zarobljenika.

Albanska fronta.

Istočno od Valone bio je osujećen talijanski pokušaj prijelaza preko Vojuše.

Poglavica generalnog stožera

NJEMACKI RATNI IZVJESTAJ.

: Berlin, 9. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Fronta nadvojvode Rupprechta: Topovska je borba bila u Flandriji uza sve burno i kišovito vrijeme jaka između šuma Houthouster i Zandvorde. Pod večer je skupo neprijatelj svoju djelatnost na žestoke protudarce protiv pojedinih odsječica. Iza nemirne se je noći povećala na čitavoj fronti djelatnost topništva do bubnjarske vatre. S obje strane željeznice Stadn-Boesinghe i sjeverno ceste Menin-Ypern provallila je engleska pješadija. Borba je još u tečaju.

Kod ostalih armada nije došlo, ne obazirajući se na paljbu, koja traje kroz čitav dan sjeverozapadno od Soissons, do bojne djelatnosti.

Istočno bojište.

Ništa važna.

Macedonsko bojište.

Živahna topnička djelatnost jugozapadno od Dojranskog jezera, u dolini Vardara, na Dobropolju i u luku Cerne.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorf

NEPRIJATELJSKI IZVJESTAJI.

Talijanski:

: 8. listopada. Na čitavoj fronti ponajviše topovska djelatnost. Na visoravni Banjščica između Podloke i sjevernog obronka doline čepovanske dopremili su naši izvidjači oko deset zarobljenika. Na Krasu bje u okolici Lokavca nekoliko patrolja natjeranih u bijeg.

Francuski:

8. listopada, na večer: Topnički bojevi na različitim točkama fronte, osobito u Belgiji te u okolici Craonne i Hurtebise. Inače prošao je dan svuda mirno.

Istočna armija. Na čitavoj fronti slabašna djelatnost topništva. U okolici su Doirana doprla dva sunka naših četa, poduprta ljetcima, sve do neprijateljskih linija, te tamo počinše različita razaranja. U dolini Skumbija zarobile su Esadove čete nekoliko Austrijanaca.

Engleski:

8. listopada, prijepodne. Izakako je jučer neprijatelj poćio na naše linije između Hollebeke i Broodseynde žestoku paljbu, razviše se pješadijski bojevi protiv naših linijama istočno od Polygonse šume. Navala bila je suzbijena našom paljbom. Nekoliko je zarobljenika ostalo u našim rukama. Zadnje smo noći poduzeli uspješno štrafonsko poduzeće protiv neprijateljskim linijama istočno od Monchya.

Srijeda 10. listopada 1917.

Političke vijesti.

Naša politika. Sve jugoslavenske novine potvrđuju, da će jugoslavenski zastupnici ostati u sporazumu sa Česima u oštroj opoziciji protiv vladi te da će glasovati protiv proračuna. — Pregovaranja između Poljaka i vlade nijesu još završena ali polag vijesti iz njemačkih krugova, izgleda, kao da će doći do sporazuma s vladom. Kako donosi „Wiener politische Rundschau“ od člana predsjedništva poljskog kola, vlada je sklona misli, da se imenuje civilni namjesnik u Galiciji i da se nekim gradovima povratu autonomija. Ali glavno je pitanje, pitanje odštete Galiciji. Radi se dakle zapravo o čisto trgovačkom poslu te izgleda, da je rezultat pregovaranja odvisan od svote, na koju će vlada pristati. Konačno je odluka odvisna od zaključka sjednice poljskog kola, koju će se sazvat i narednih dana. Regbi, da su Poljaci stavili za suradnju u vladi i nekoje uvjete vanjske politike, koji se tiču kraljevine Poljske, pošto se vode između zastupnika poljskog kluba i ministra Czernina također pregovori.

Dalmacija.

„Orazer Tagblatt“ piše: Uslijed izjave je ministra-predsjednika dra. Wekerle u otvorenj sjednici ugarskoga sabora, da će naime iskreno podupirati želju Hrvatske, kako bi joj se utjevolila Dalmacija, opet stupilo u prvi red pitanje o državopravnom položaju te zemlje. Kako je poznato, pripada Dalmacija prema dječevskom ustavu kraljevinama i zemljama, zastupanim u ralsratu, te potpada prema tomu pod bečku vladu, dok je prema ugarsko-hrvatskom nagodbenom zakonu od godine 1869. (čl. XXX ugarskog parlamenta, čl. I. hrvatskog sabora), sastavni dio zemalja ugarske krunice. U § 65. ovoga zakona običaje Ugarska izričito, da „na temelju prava traži ponovno utjeovljenje ujedinjenje njezinske Dalmacije“. Ma izgledao državopravni dvojak: položaj i čudnovatim, to se ipak tako dugo, dok se ugarsko-hrvatska nagoda ne mijeni, ne smije ugarskom ministru-predsjedniku spoštovati, ako se stavlja na tlo zakona. Uza sve to su bili nekoji njemački listovi i njemački zastupnici navlažili na ugarskog ministra-predsjednika radi njegove izjave i kod toga naglasili, da mora Dalmacija iz vojničkih razloga, kao prijelaz prema Balkanu i kao skladišno područje za obozemske proizvode ostati u savezu austrijskih krunovlana. Ako je taj nazor ispravan, to bi se moralo ipak već u ovo više od jedne stotine godina, otako je Dalmacija austrijska, bilo pokušati, da se ista dovede u užu savez s austrijskim matičnim zemljama. No začudno, nju su počeli upravo u vrijeme kadno se je u stanovitim njemačkim krugovima počelo buditi oduševljenje za zemlju, istrgavati iz sveze s ostalim austrijskim zemljama još više, nego li prije. Uz pristajanje je njemačkih stranaka naime naredbom više ministarstva od 28. travnja 1909. (Z. Z. L. za Dalmaciju, broj VIII.) bila uvedena isključiva valjanost hrvatskog, a u ograničenoj mjeri i talijanskog jezika u gotovo svim granama državne uprave, čime bje istovremeno njemački jezik isključen iz unutrašnje i izvanjske službe. Jezikovne poteškoće u savezu sa nesigurnim pravnim odnošajima donasaju sa sobom, da je poslovni promet između Dalmacije i ostalih zemalja izvanredno otežan, o čemu bi mogli bečki trgovci i njemačko-češki industrijalci mnogo toga da pripovijedaju. Misli li se možda sad, kadno se je objest slavenskih političara uzdigla sve do jugoslavenske državopravne deklaracije, da će moći dovesti do kakove promjene? Bez sumnje, izgledi su rdjavi. Kakove li dakle imade svrhe, da zemlja, koja je nam uvijek bila strana, i koja nam je posljednjih godina bila još više otudjena, bude privezana uz nas? Vojnički se obziri dadu, u Dalmaciji, sve ako zemlja i nije podložna izravno bečkoj vladi, osigurati, a što se tiče tarifne visine, koja bi nam prema pisanju lista „Neue freie Presse“ imala omogućivati nesmetani promet sa balkanskim zemljama, to nam ova mać koristi, jer Dalmacija, kako to pokazuje pogled na kartu, ne graniči ni sa jednom austrijskom zemljom, te ju opkojava djelomice bosansko, a djelomice ugarsko-hrvatsko područje. Stoga ne vidimo nikakvog razloga, da budemo protiv posebnom položaju Dalmacije, koji je na policaj Strohaiov već godine 1869. tražilo društvo njemačkih nacionalaca u Gracu, kasnije u programu u Lincu i napokon u uskrsnom pismu, kod česa nam je svejedno, bude Dalmacija uz osiguranje naših vojničkih, trgovačkih i prometno-političkih interesa priključena Hrvatskoj ili Bosni. Ako su se Nijemcima Austriji, ili barem svi njemački na-

rodinjac složili glede takovog rješenja toga pitanja, to bi ovo bez sumnje mnogo doprinjelo i tomu, da bi više manje nestalo neprijateljstva, koje goje Hrvati, s kojim mi nostaćom nemamo nikakvih narodnosnih trvenja; proti Nijemcima u Austriji upravo radi pitanja glede Dalmacije, čime bi nestalo i razloga za huškanje slovenskih vodja dra. Kreka i dra. Korošca kod Hrvata i Srba. (Priopćujemo ovaj članak zasad bez komentara uz dodatak, da ćemo se prvom zgodom njim točnije pozabaviti, jer nm otkriva toga mnogo i mnogo. Op. ur.)

Domaće vijesti.

Hvalevrjedno. Uz dobru volju ide sve. Upravitelj mjesne općine, povjerenik dr. Pfeifer, oglasuje u zadnje vrijeme općinske oglase i u hrvatskom jeziku. U koliko to javno priznajemo, u toliko molimo gosp. upravitelja, da bi poskrbio, da nebude hrvatski jezik izgrđen tiskarskim pogriješakami, kao što je n. pr. u obznani, tičućoj se porotnika. Neka se pozove tiskara i ističućoj se odgovornost, pa će u buduće i oni pazljivije izvršivati svoju dužnost.

Poštni omoti, kojih je promet bio za neko doba ustavljen, primaju se ponovno za krajeve, koji su označeni na vratima pošte, samo u talijanskom i njemačkom jeziku, kao da u Pull ne imade Slavena.

Gospodina ravnateljca c. kr. pošte i brzjava u Pull ovime uljudno umoljavamo u imenu hrvatsko-slovenskog naroda, kojeg glasilo bi smatrano biti, neka bi odsada dalje svrstihodno odredio, da sve objave, tičuće se koristi općinstva i pošte objavljuje u puljskim novinama istodobno sa listovima na vratima pojedinih podšarskih odjeljenja i to nesamo u njemačkom i talijanskom nego i u hrvatskom jeziku. Tridesetak se govodina već molili, da se na puljskoj pošti uvede jezikovna ravnopravnost, ali žalibože bez uspjeha. Dokle su bili ravnatelj puljske pošte Talijani ili Nijemci, nismo se mogli nadati jezikovnoj ravnopravnosti. Već desetak godina upravljaju puljskom poštom činovnici po rodu Slaveni, a većina činovništva na pošti jesu Slovenci i Hrvati, pa ipak nije moguće provesti, da bi nam pošta barem desetredačnu objavu pribila na znanje i u hrvatskom jeziku. Ne zahtjevamo nemoguće, nego samo ono, što bi nam se moralo dati, bez da to sami tražimo i ako se uvaži, da c. kr. tvrdjavni komesar, odnosno kotarsko glavarstvo, zatim pod c. i kr. upravom stojeći gradski zavodi, dapače porezni ured mjesne općine u Pull postivaju barem na vanjsini hrvatski jezik, tada bi se moralo tome odazvati i ravnateljstvo pošte u Pull, odnosno ono u Trstu te bi morali izdati nalog, da se i nama pravo kroji. Toliko danas u nadi, da će nesto pomoći.

Žalosna povijest naših bjegunaca postala je aktualna uslijed žalosnog događaja, koji se je ovih dana desio u Wagni kod Leibnita. Tom je prigodom, kako smo već javili, bio usmrćen jedanaestogodišnji dječak. Službeni prikaz daje sam takovu sliku, kao da su sami bjegunci bili krivi tom krvoproliću. Ma da se je taj žalosni slučaj i zaista tako zbio, kako ga prikazuje službeno saopćenje, ono nam ipak prikrija du-blje razloge, koji su doveli do stičnih konflikata. Da li bi bilo moguće, da se desi nešto takova, da se je postupalo sa našim bjeguncima odmah iz početka, kao sa nesretnim državljanima, koji ustupom nijesu nipošto izgubili državljanstva i čovječka prava? Ma da se u tom slučaju i radi za bjegunce talijanske narodnosti, moramo da ih požalimo kao nesretne žrtve rata, kao što su bili naši još nesretniji bjegunci u Gmündu. Naravno jest, da ne kanimo tužiti jednog žandara, koji je uporabio oružje proti masi; nije on krivac smrti tog dječaka. Ovaj je dječak on samo jedan medju hiljada žrtava, koje smo dosamo jedan medju sistemom bar akama, groznih, prinjeli pokvarenom sistemom bar akama, groznih, nečuvjenih, protukulturnih žrtava. Ironija je sudbine htjela, da je onog istog dana, kad se je saznalo o događaju u Gmündu, bio je uapšen jedan činovnik u Wagni, koji se je odlikovao nečovječnim svojim postupkom sa bjeguncima, i to radi sumnje pronevjerena. Takovim su ljudima bili povjereni naši bjegunci na milost i nemilost! Ne treba dugo istraživati, tko je kriv uzrujanosti bjegunaca i bacanja kamenja na žandara. Eto vam jednog razloga, koji medju poštenim ljudima puno vrijedi i koji žigoše sav sistem.

Uporaba vode iz hydranta. Primamo od uprave gradskih poduzeća sljedeću hrvatski sa-

stavljenu obavijest: Bila je ponovno opaska učinjena, da upotrebljavaju hydrante osobe, koje nemaju punomoć i ne samo da upotrebljavaju vodu nego osim toga zatvaraju hydrante tako neoprezno, da prouzročuju veliki gubitak vode. Upozorava se toga radi, da je strogo zabranjena uporaba hydranta i da će prekršitelji biti tuženi kod c. kr. suda. Samo u izvanrednim slučajevima uzeti će se u obzir n. pr. za vrtove, koji ne posjeduju nikakvog vodovoda; u tom slučaju biti će dozvoljena ova uporaba, te će u tu svrhu uprava gradskih poduzeća ul. Muzio 1 davati dozvole, koje će se morati pokazati na zapovjed c. kr. redara ili namjestnika gradskih poduzeća. C. kr. komesar ratne luke.

Camera di Commercio u Rovinju, sada u Pazinu, još uvijek neće da priznaje Hrvata u Istri. Dok ona redovito i talijanskom i njemačkom listu u Pull šalje izvješća, „Hrvatski List“ očividno za nju ne postoji. Ovaj način postupka je tim čudnovatiji, što je vodstvo tog zavoda povjerenom državnom činovniku. Mislimo, da smo govorili dosta jasno.

Članovi „Matice Hrvatske“ iz Pazina i okolice umoljavaju se, da se za redovita izdanja II. ratnoga kola izvole prijaviti povjereniku prof. Ivanu Buriću. Članarina zajedno s poštom iznosi K 7-50.

Zalosan ili istinito. „Gospodine uredniče! Dozvolite da Vam pričam priču istinitu: Na mome putovanju sa dopusta iz Dalmacije preko prijatelja hrvatske nam domovine, bjele ga Zagreba, doživjeh na državnom kolodvoru sljedeću epizodu: Prispjeh vlakom, htjedoh se popitati kod čuvara stojećega i u razgovoru sa nekom damom se nalazećeg konduktera, za sat odlaska vlika put Zidanog mosta. Stupih bliže i kao vojnik pozdravljah ga, umoljivši hrvatski: „u koliko sati kreće vlak proti Zidanom mostu?“ Na moj upit ne dobih odgovora, već je kondukter upitao damu po mađarski: što ja želim. Dama mene upita, a ja odgovorih te dobih uputu. Odačeviši se malo postrance, smučelo mi se, što Hrvat iz Dalmacije ne može dobiti u prijestolnici Hrvatske odgovora na prvi upit u hrvatskom jeziku. Tako promašaju izrekli nešto hrvatsko tako, da me je dotični kondukter čuo, te na moje čudo prikočio meni i prozborio ljepo hrvatski, pitajući me, što mi nije pravo. Ponovio sam svoju tužaljku, što mi nije pravo. Ponovio sam svoju tužaljku, da je žalosno, što se u bjeleom Zagrebu mora mađarski razumjeti, ako se želi da se dobije odgovor na pitanje. Na ovu moju opasku, da me govori taj čovjek predvesti pred zapovjednika kolodvora, rekši nešto njemački. Naravski da sam zahtijevao, neka govori hrvatski kad već znađe, da i ja razumijem što o meni kaže. K sreći za obojicu, da je dotični zapovjednik dao meni ujednu uputu, kada vlak kreće proti Zidanom mostu, me otpustio, a što se je dogodilo kondukteru, to mi nije poznato. To donasam na javnost, da konstatiram činjenicu, kako nas preziru stanoviti sluga svojih loših gospodara, u doba, kada se toliko zbori o samoodređivanju naroda.... Mate Mšetić iz Dalmacije, sada u Pull.“

Milodari za hrvatske škole u Pull. Prigodom otvorenja hrvatske škole u Pull, položeni su preko ove uprave sljedeći doprinosi:

Na poklik g. Bože Pleića „Braćo Hrvati! Upišite Vaše hrvatsko ime i darujte obol za utjehu našesirotoce Istre!“ sakupilo se je K 134—, darovaše: Božo 10 K, Ivo 10 K; Božo Pleić, Gasper Petrović, Luka Blažević, Davorin Matejčić, Ivan Šeguljić, Mate Dobrovac po 5 K; Ivan Jelović, Ante Mardešić, Pave Amanović, Bradić, Ante Vitaljić po 4 K; Antun Dokoza, Mate Grgić, Josu Utrobičić, Marko Naranča, Franjo Babić, Marko Sinović po 3 K; Guido Bonetti, Mihael Fantini, Mate Grbac, Nikola, G., Bazalus, Litvin, Ivan Muženić, Ignaz Rihar, Anton Pri-baz, J. Fast, Franjo Weinor po 2 K; Josip Rabaz, J. S., Antun Vitasović, Stanislav kić, Rože, J. S., Antun Vitasović, Stanislav Gorski, N. N. po 1 K; kod te prilike nalazeći se ondje g. Luka Zankić sa Nj. V. D. „IV.“ darovao je u istu svrhu 20 K. — Dalje je položeno: gosp. dr. Mijo Buzolić K 10—; gdjica Julka Grünbaum, sakupljenu svotu kod jedne domaće igre K 4— Ukupno K 148—; zadnji iskaz K 6001 40; sveukupno K 6149-40. Hvala plemenitim darovateljima. Naprijed za hrvatske škole!

Prodaja ribe. U slučaju, da prisprije riba prodat će se ona danas. Pravo kupovati ribu inadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 1.

Podupirajte Družbu!

Odlomak iz najnovijeg djela Vojnovića.

Narodno je kazalište u Zagrebu uprizorilo prigodom šesdesetgodišnjice našeg pjesnika Ivo Vojnovića njegovu dramu Ekvincije. Na isto tako svečan način proslavio se je taj dan u narodnom kazalištu u Pragu. Mi, u Puli, ne možemo da čujemo proročkog glasa našega pjesnika sa pozornice. Neka bude našim čitateljima za to donekle malena nadoknada taj odlomak zadnje, još neobjavljene Vojnovićeve drame „Imperatrix“, koja nam pokazuje pjesnika na višku svoje stvaralačke snage i svu krijepest, zvučnosti i silu izražaja i doimljenja, koju je odbran pjesnički osjećaj otkrio u našem narodnom govoru. Majstorski prizor, koji prenosimo iz 31. broja zagrebačke „Hrvatske Njive“, neka govori samo svojim silnim i pretresnim jezikom:

Imperatrix.

(Fragmenat iz IV. pojave.)

— Trubači po drugi put zatelelali, zvučnije, velebnije. —

Horovi

(sa svijeh strana sve to bilže, sve to zanosniji):

Ateluj! Ateluj!

— I jednim skokom, kao da je gorska bujica razbila sve nasipe, pa se urnebesom romoreće pjeame sunovra-tila kroz klance i počine u bozdau —

Omladin

bane i poplavi sve pridvorje, rilmvši jednim usklikom treći doziv Vaskrsne pohjode: —

Ateluj!

To su pokoljenja od 7. do 20. godine.

Djece je na jata, sve polu nago, predčisto, vjevrično, suncem opaljeno, oklečno cvijećem za ukoni, a klama sunđane žuke u ruci.

Za njima se zatalasale nove Palange mladići, sve u prostoj staro-helenskoj bijeloj nošnji, što im jedva krije žilava, efeska tjelesa, — a svaki od ovjih nosi granu pome, masline ili lovorku.

Svi su vedri, siloviti, bezočno mladi, drskijeh pogleda, silkovitijeh, naglijeh kretanja bogovske golote, koja ne pozna ni grijeha, ni stida.

I sve je to nahrupilo, navalilo i vrtoglavo se zavilo u gomilu proljetnog vijora, što jednim vriskom oslobodjenja zaglušni prepadeni i savladanu prirodu.

Za prvom bujicom valjaju se druge i još druge, — i nema više potrijemka, nema ploče, nema stupa, gdje se ne bi nasmijela jedna usijana, vrana glava, gdje ne bi bljesnuli bodljivi pogledi mlade zvjeradi i savile se plastike goljih udova u jednom oblaku razmahanih grana i u jednome talambasu trubača, kitarasā, flautista i čembala, što zapojava jedninstvenu Peanu Mladosti i Snazi.

Burni ritam muzike, praćen gromovitom kadencom zaigranog mnoštva i melodijom horova, sabrao sve te usplamćele dojmove i glasove u jednu vilovitu

Omladinsku Himnu.

U prkos nejunakom vremenu proljetni vijor se valja

od gore do gore, pa melje i mlati, i mete, i praši sve što je crviljivo

i trulo, i suho, i kržljivo i gluho gonedī gromorno gnijilež i Gad.

— Vijori, vijore! — Vijori! U prkos nejunakom vremenu raznesi, razgali, odgri, izvalli siržine, kržine, otkle su čuci, kreketače i vucl bāllli zoru, dozivali moru, prijeteći Proljeću prolom i Smrt.

— Vijori, vijore! — Vijori! U prkos nejunakom vremenu mi smo Svijet Malenijeh bez broja, što Divove grize i ruši, da njihovim prahom zemljanim nove kiklopske stijene Carstva Božjeg iskleše.

— Vijori, vijore! — Vijori!

— I svi pranuše kao lagum, pa se uzviliše u malnito kolo koje poplavi sve pridvorje jednom vrtoglavo-icom tjelesa i urlika. Ivo Vojnović.

Prosvjeta.

„Hrvatska Politika“, 1904-1906. Izšlo je ovo vrlo opacžno djelo, kao drugi svezak preznamične knjige „Hrvatska politika 1903-1913.“ Naplano Janko Ibler. Ovaj drugi svezak (332 stranice velikog formata) obiluje naj-interesantijim dio naše novije političke povjesti: okupljanje narodnih redova u Banovini i u Dalmaciji, reformirane programa, aferu Handel u Dalmaciji, glavoavanje rječke i zadarske rezolucije, izbornu borbu god. 1906. i konačni ston khuenovšine. Potanko su prikazane poli-tičke prilike u našoj domovini i u monarkiji, djelovanje stranaka, parlamentarno djelovanje i održaj u štampi. Knjiga pruža potpuni i iscrpljiv pregled ove najzanim-ljivije i događajima najbogatije periode našeg javnog života, kad su bili udareni novi temelji, na kojima se još i danas razvija domaća politika. Treća će knjiga prikazati kako su se događaji razvijali sve do god. 1913., dakle gotovo sve do europskog rata. — Prve dvije knjige raspodjeljuju se samo zajedno. Skupa im je cijena, s poštarinom, K 11.20. Knjige se šalju omotom, ako se novac unaprijed doznači; inače samo pošt. pouzrećem. Naručebe se šalju na adresu: Janko Ibler, Zagreb, Peja-čevićev trg 5-III.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralaata broj 282 od 9. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Titz.

Lječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“:

linijski liječnik dr. Goldmann.

Lječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: štopski liječnik dr. Kremer.

Poruke iz uprave.

Gg. Romić Marko, Našinović Josip, Božo Tartaro, Franjo Grubisa i Ivan Malabotić: Vaše su molbe učinjene, možete ih podignuti u upravi od 5-7 sati popodne.

Molimo onu gg. koja su zatražila sabirne arke za „Hrvatske škole“ neka se ustrepe. Cim nam stignu, poslat ćemo im.

Iskaz

do sad sakupljenih svota prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli iz krugova ratne mornarice.

Njeg. Vel. brod „Radezky“	K 529.—
„ „ „ „Prinz Eugen“	524.—
„ „ „ „Stephanie“	365.—
„ „ „ „Ezh. Friedrich“	298.40
„ „ „ „Hapsburg“	259.30
„ „ „ „Babenberg“	156.—
Momčad sa c. i kr. lučkog zapovjedništva	134.—
Njeg. Vel. brod „V.“	36.40
„ „ „ „Pluto“	14.—
ukupno kruna.	2316.10

Konsumno skladište mornarice.

Od 9. t. m. unaprijed prodat će: rezane mohune, grah, cijepane kruške i salama.

Kino „Crvenog Križa“

Ulica Sergija broj 24.

Današnji raspored Profesor Osiander

drama u 4 čina.

Početak od 2.30 do 8.30.

Neprekidne predstave.

Ulaznica: I. prostor 1 K; II. prostor 40 fil.

Uti se može kod svake predstave.

Ravnateljstvo si pridržuje pravo promijeniti raspored.

Sjetite se Crvenog križa!

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

To mi je donekle oteško, jer bih volio biti u Jele slikar nego li starac pjevač...

No tu sad nije drugo!

Sjednem pod zid u sjen kestena; kroz njegovo lišće prodire sunce i pravi na tlim silu svietlih pjega. Te pjege drhću, titraju, izčezavaju i opet se zasjaju, kako već povjetarce lišćem lujlja. Vrt je veoma prostran, te gradska buka u nj gotovo i ne dopire, a poglavito je zaglušava šum vrtnoga vodometa. Jako je prigrijalo. U čistini lišća cvrkuću vrabci, ali slabo i gotovo pospano. Inače vlada tišina.

Opazam, da se preda mnom stvorila prekrasna slika: vrt, gusta drveća, sunčane pjege, vomet, te dvie žene neobično liepih lica upirući se jedna o drugu, i ja starac sjedeći s lirom pod zidom; sve to izvodi neki čar, koji ja kao slikar osjećam.

Zaboravljam donekle na svoju ulogu i stannem uzbudjeno pjevati:

„Ljudi kažu, da sam sretna Ja se tome smijem, jer ne znadu kako često Suzam' se oblijem.

Nesretna sam se rodila, Nesretna ću umriet, jer u takav sat me majka Rodila na sviet.“

Eva je dirnuta, jer je umjetnica, a Jela —

jer je Ukrajinica, a ja, jer su obje tako liepe, da sam od njihova pogleda opojen.

Jela sluša bez svakog pretjeranja, bez hinjene zanesenosti, ali u njenim providnim očima vidim, da istinski sluša i od srca se veseli.

Koliko se ona razlikuje od onih Ukrajinaka, što za poklada dolaze u Varšavu, i za plesanja muče plesače svojim čeznućem za Ukrajinom, a u istinu, kako jedan moj znanac veli: ni s četiri ne bi je nitko o pokladama odvuкао iz Varšave u njenu Ukrajinu!

Jela sluša, nagiblje po taktu svoju divnu glavu te od časa do časa doziva Evici: „to mi je poznato“ i pjeva zajedno sa mnom, a ja sama sebe previsujem. Izbacim iz pameti i iz prsa cietu zalitu stepske gradje počevši od „hetmaniv, lycariv i kozakiv“ i završujem sa sokolima, Sonjama, Marušama, stepama, mogilama i Bog zna čime još. I sam se čudim, odakuda toliko toga skupih.

Vrieme prodje kao san.

Nešto izmučen vraćam se, ali opojen...

XV.

U radionici protiv očekivanja zatečem gospodina i gospodja Suslovski i Kazimiru.

Htjeli me iznenaditi.

Čemu im je taj Svjatecki rekao, da će se bez sumnje domala vratiti?

Ni Suslovski ni Kazimira njesu me spoznali... Dokaz, kako sam valjano bio preobučen! Približim se Kazimiri i uhvatim je za ruku, ona uplašeno malo uzmakne.

— Kazimiro, ne poznaješ li me? — upitam.

Udarim u smieh, da opazim, kako se čudi.

* narodni junaci.

— Ta to je Vladko — reče Svjatecki. Kazimira me točnije pogleda, te se stane smijati i vikne:

— Fil ala mi ružnog starca prosjaka!

Ja, da sam ružan starac prosjak! Rado bih znao, gdje je liepšega vidjela. No ubogoj Kazimiri, odgojenoj na estetskoj osnovi otca Suslovskoga, za cieto je svaki starac prosjak ružan.

Sklonim se u našu kuhinjicu i za malo se časaka pomolim opet u običnoj svojoj prilici.

Kazimira i njezini roditelji stanu me izpitivati, čemu ta maskerada.

— Čemu ta maskerada? ... Posve jednostavno... Eto, sad vidite, kako si mi slikari ponekad medjusobno činimo prijateljske usluge i služimo jedan drugome za ogled. Evo n. pr. Svjatecki bio mi ogledom staroga Žida. Niesi li ga, Kazimiro, na slici spoznala? Ja sada stojim na ogled Cepkovskomu. Takav je običaj kod slikara, najpače u Varšavi, gdje nema dosta modela.

— Došli smo, da te iznenadimo — reče Kazimira — a osim toga, odkako živem, niesam bila u slikarskoj radionici. Oh, koliki je tu nerred! Zar je tako kod svih slikara?

— Kako gdje, kako gdje!

Gospodin Suslovski uvjerava, da bi kod mene volio naći malo više reda i nada se, da će u buduće bolje biti. Spopada me želja, da mu svoju liru na glavi razbijem. Medju to se Kazimira koketno osmjehne i reče:

— Imma neki gospodin slikar — velik vjetrogonja, u koga će drugačije biti, čim se ja prihvatim posla... sve će biti u redu postavljeno, namješteno, oprašeno...

(Nastavit će se.)